

LIGNITBÁNYÁSZATI EMLÉKHÁZ

(Hunyadi u. 1.)

Az 1990-es évek közepén Varga József bányamérnök ötleteként felmerült egy kiállítóhely létrehozása, mely a még fellelhető bányászati témájú tárgyi emlékeknek ad helyet. Olyan tárlat kialakítása volt a cél, amely élethű környezetben, jól látogatható helyen mutatja be a bányászati tevékenységet. A bemutatás eszközei voltak: Rózsaszentmárton községben 1996. október 4-én kezdődő első kiállítás, melyet követett a szűcsi, visontai, ecsédi tárlatok megrendezése. Az ún. vándorkiállítások tapasztalatai alapján 1997. szeptember 27-én, már új helyen (Id. Apci u. 2.) megnyílt a Mátraaljai Lignitbányászati Emlékház. Ez utóbbit megelőzően 1997. szeptember 5-én, Gyöngyösön megnyílt a Bányászati Kiállítás. A két létesítményműködését az alapítók által létrehozott Alapítvány Kuratóriuma szándékozott biztosítani.

A Mátrai Erőmű Rt. Bányaiipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége Visonta, képviselője Kármán Csaba, a Mátrai Erőmű Rt. Visonta, képviselője: Valaska József, a Bányaiiparidolgozók Szakszervezeti Szövetsége Budapest, képviselője: Schalkhammer Antal, a Mátrai Erőmű Rt. Bányaiipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége Visontai Bányaüzem, képviselője: Tamás István, a Mátrai Erőmű Rt. Bükkábrányi Bányaüzem, képviselője: Orosz József, a Bányaiipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége Visontai Gépgyártó és Karbantartó Kft. képviselője: Lőrinc Mihály, a Vármegye Center Kft. Gyöngyös, képviselője: Csiba Attila, a Független Szakszervezet, Mátra Energia Trans Kft., képviselője: Pápis László, valamint a Visontai Gépüzem, Gépgyártó és Karbantartó Kft., képviselője: Molnár László alapítói hozzájárulásával 1997. december 17-én megalakult a Lignitbányászok a Bányászati Hagyományokért Alapítvány. Az alapítvány vagyona 245.000 Ft volt. Az alapítvány célja: a mátraaljai és a bükkaljai lignitbányászati hagyományok felelevenítése, ápolása, történelmi kialakulásának bemutatása.

Az első kiállítás megrendezésének célja volt: ráirányítani a figyelmet az egykori mátraaljai lignitbányák történelmi feltárására, megismertetésére, a még fellelhető, összegyűjthető bányászati eszközök, dokumentumok, ereklyék gyűjteménnyé koncentrálására, az összegyűjtött bányászati kulturális örökség megőrzése szükségességére; Kiemelten hangsúlyozták a két világháború közötti időszak bányászattörténelmi feltárásának, feldolgozásának, közkinccsé tételének fontosságát, a második világháború utáni nagyüzemi mélyműveléses, és külfejtéses bányászkodás kialakulásának, fejlődésének bemutatását.

A Heves Megyei Bíróság 1998. február 27-én kelt végzésében nyilvántartásba vette az alapítványt. A kuratórium elnöke: Varga József bányamérnök lett, titkára Hamza Jenő, tagjai: Halasi Tamás, Csiba Attila, Szerencsés István, Szerencsés János, Pap László, Horváth Attila, Elekes Judit, dr. Fűkőh Levente, Katics Tibor, Halmosi István, Gubis János és Demjén Sándor.

Rózsaszentmárton Község Önkormányzat Képviselőtestülete, mint használatba adó, valamint a Lignitbányászok a Bányászati Hagyományokért Alapítvány, mint használatba vevő között 1998. február 24-én használatbaadási szerződés kötött, mely szerint a Képviselőtestület a 18/1998. (II.23.) sz. határozatára figyelemmel 10 évre ingyenesen használatba adja a rózsaszentmártoni 1151. hrsz-ú, Rózsaszentmárton, Apci u. 2. sz. alatti ingatlan udvarát és kertjét, összesen 1200 m² nagyságú területet a Mátraaljai Lignitbányászati Emlékház szabadtéri kiállításának megépítése céljából.

Láng Jánosné polgármester (1982–2002), valamint a kuratórium tagjai nagy odafigyeléssel és kitartással összegyűjtötték és kiállították a Lignitbányászati Emlékház törzanyagát, bányászati munkaeszközöket, külfejtési és mélyművelési kotrógépek, szállítóeszközök, gépi berendezések makettjeit, térképeket. Elkészült a kiállítási anyagot bemutató kiadvány is. Az Emlékház kedvelt látogatóhelye lett a helyi és a környékbeli iskolásoknak, nagyszámú érdeklődőt vonzott a térségen kívülről is. Az Alapítvány kuratóriumának 2000. évi munkájáról, a pénzügyi helyzet alakulásáról, a várható jövőbeni feladatokról készített beszámoló 2001. július 6-án összegezte a három év tapasztalatait, reformlépések megtételére kérte az alapítókat.

A kiállítások jelenleg meglévő szakmai anyagának első (1997–1998.) kiépítése után a fejlesztés lényegében „megrekedt”, az összegyűjtött tárgyak, eszközök, dokumentumok látványosabb elhelyezése nem valósult meg. Az összegyűjtött bányászat történeti dokumentumok feldolgozása, az egykori mátraaljai bányák történetének csokorba gyűjtése, esetleges publikálásához történő előkészítése el sem kezdődött. A Rózsaszentmártonban tervezett szabadtéri gépi-berendezések, eszközök kiállításának létesítése elkezdődött, azonban a további építés 1999. második felétől szünetelt. A muzeális létesítmények folyamatos működésének anyagi feltételei csak részben voltak biztosítva. A felgyülemlett problémák elérték a kritikus tömeg mértékét, szükségessé vált a mielőbbi változtatás az Emlékház működésképtelenségének elkerülése érdekében.

2002-ben a gondokat tovább tetézte a Községi Önkormányzat döntése, mely szerint a Községi Könyvtár épületét átalakítva és bővítve egy 40 főt befogadó Idősek otthonát épít, így az Emlékház anyaga ideiglenesen a Hunyadi u. 1. szám alatti épület egyik helyiségében, valamint a Kossuth L. u. 5. sz. alatti ingatlanon került tárolásra.

A Lignitbányászok a Bányászati Hagyományokért Alapítvány Kuratóriumának Gyöngyösön, 2003. február 13-án megtartott ülésén megállapításra került:

- a rózsaszentmártoni és gyöngyösi kiállítás 2003-tól egyidejűleg már nem tartható fenn
- a gyöngyösi kiállítás látogatottsága a szeptemberi Bányásznapi Fő tere történő áthelyezése és egyéb évközbéli csekély érdeklődés miatt alapításkori szerepét 4 év után immár nem tudja betölteni
- a gyöngyösi önkormányzattal megkezdett beszélgetések alapján világossá vált, hogy a kiállítás átmentésére, anyagi segítségre a várostól nem számíthatnak
- a rózsaszentmártoni kiállítás elhelyezésére eddig biztosított épületből önkormányzati fejlesztési célok miatt ki kellett költözni 2002-ben; a kiállítás újbóli megnyitására, bővítésére az eddig lefolytatott egyeztető megbeszélések alapján lehetőség van, az Önkormányzat az anyag fogadására hajlandóságot mutat
- a gyöngyösi kiállítást az említett okok miatt célszerű felszámolni, az anyag döntőrésze – az utókor számára méltó módon – Rózsaszentmártonba kerüljön elhelyezésre.

2005 évben a Községi Önkormányzat, mint átvevő és a Lignitbányászok a Bányászati Hagyományokért Alapítvány, mint átadó közötti tárgyalások eredményeként – melyek során jelentős segítséget nyújtott az Önkormányzatnak Pápis László, az ME Zrt. Visonta Bánya Szakszervezet titkára – megállapodás született az Emlékház kiállítási anyagának további sorsáról, mely többek között tartalmazta, hogy

Rózsaszentmárton Község Önkormányzata gondoskodik a leltár szerinti anyag kiállításáról, állagmegóvásáról, a Mátraaljai Lignitbányászati Emlékház felújításáról és működtetéséről.

Rózsaszentmárton Község Képviselőtestülete a 46/2005. (IV.6.) Önk. határozatában úgy döntött, hogy a „lignitbányászat bölcsője” névhez méltóan: „az alapítvány megszűnése után működtetni kívánja a Rózsaszentmártoni Lignitbányászati Emlékházat, átveszi az alapítvány kötelező feladatait, vagyis a bányász hagyományok ápolását, gondozását, és az Emlékház működtetését, de nem múzeumi formában. Az alapítók szakmai segítségnyújtására Rózsaszentmárton Község Önkormányzata továbbra is számít. Rózsaszentmárton Önkormányzata az egész Hunyadi u. 1. szám alatti épületét és annak udvarát a bányász hagyományok ápolására, a kiállítás megrendezésére kívánja fordítani.

A kiállítóhely fenntartója Rózsaszentmártoni Községi Önkormányzat. Az 1891-ben épült épület három évig tartó felújítás után 2008. szeptember 18-án került átadásra. A munkálatokhoz a Heves Megyei Területfejlesztési Tanács, valamint a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal jelentőspályázati támogatást nyújtott, a MOL anyagi támogatást, melyet a Nyugdíjas Bányász Szakszervezet és az Önkormányzat szervezésében a község lakói több mint 1000 műszak társadalmi munkával, ill. a helyi vállalkozások, valamint a Bányászati üzemek jelentős anyagi és gépi munka támogatással egészítették ki.

Az utcai bejáraton belépve a folyosón mélyművelési bányákban használt trapéz alakú ácsolatokat láthatnak oldal- és tetődeszkázással ellátva, az oldalfalon felfüggesztett eszközök: csákányok, világításra használt karbidlámpák, telefonkészülék. Nagy László helyi származású fafaragó egy balesetet ábrázoló szobra áll a sarokban.

A kiállítóteremben láthatják az érdeklődők a bányászok védőszentjének, Szent Borbálának a fából készült szobrát, mely Repka Magdolna ajándéka. Emellett többek között kézi szerszámok, bányász fokosok, a Visontai Hőerőmű makettje, a régebben használt kotrógépek élethű makettjei láthatók. A bányászati szakkönyvek, bányamentő és önmentő készülékek, bányász egyenruház, valamint az Ursitz József, Kossuth díjas bányamérnök által kifejlesztett frontfejtési pajzs makettje, a Stecométer (háromdimenziós látványt nyújtó sztereofotograméter) különleges látványt nyújtanak.

A másik teremben Szegedi József fafaragó mester munkája is a bányászai tevékenységet ábrázolja. A Trombitás emléksarok a helyi származású Trombitás Istvánnak állít emléket, aki a magyarországi Zalai Olajmezők Vezérigazgatója volt. Az asztalokon az életútját reprezentáló munkáit találjuk, valamint a Magyar Olajipari Múzeum által ajándékozott olajipari relikviákat.

A Lignitbányászati Emlékház szabadtéri, udvari kiállítását megtekintve először a mélyművelésű bányákban használt rönkfákból összerakott máglyarakással találkozunk, mely a földalatti bányákban vágatkereszteződésekben, frontfejtések kísérvágataiban a nagyobb tetőnyomásokat volt hívatott biztosítani. Mellette a gumihevederes szállító szalag, alsó és felső görgőkkel. Ezt követően egy frontfejtési pajzs elem látható, majd vasúti sín csillékkal, egy diesel mozdony személyszállító kocsikkal (népes).

Megépítésre került egy jelképes lejtős akna bélésdeszkázott TH gyűrűkkel, melyet Ursitz József emlékére József aknának neveztek el. A haranglábat 2007-ben Borbála napjára kapta ajándékba a Lignitbányászati Emlékház Fekete Flóriántól.

A gépi berendezések közül először a bányákban használt vízszivattyút láthatunk, majd rakodó vagy szállító vitlát, majd egy elem F-4-es fejtőgép marófejét a tárcsáival. Az udvaron található még Fekete Flórián ajándéka, a bányász harangláb.

Bányász emlékmű (Emlékpark – Apci út)

A Lignitbányászati Emlékházzal szembeni téren látható emlékművek közül ott találjuk a fekete gránitból készült bányász emlékművet, melyet 2008-ban adományozott Pápai Zsolt rózsaszentmártoni vállalkozó a bányákban hősi halált halt bányászok emlékére. A rajta található szöveg:

„S ha az, ki elment közülünk,

Eszedbe jut megint,

Köszönts reá 'Jó szerencsét!'

Bányász szokás szerint.

Bányász szokás szerint...”

Fáczán Ervin

Fáczán Ferenc

Fáczán Sándor

Gubis János

Gnád Albert

Kalyó István

Kaszás György

Laczik János

Laczik József

Laczik Lukács

Nagy János

Szabó Ferenc

Szabó Tibor

Varga József

Adományozta: Pápai Zsolt

Állíttatta: Községi Önkormányzat 2008.

E-303-as kotrógép – bányászkereszt (Ecsédi út)

A Rózsaszentmárton déli bejáratánál kialakított Bányász Emlékparkban 2008-ban – a mátraaljai lignitbányászat kezdetének 100. évfordulója tiszteletére - került elhelyezésre a közel 120 tonnás E-303-as külfejtési kotrógép. A kotrógép előtt található a bányászkereszt, amelyet Kardics István oroszlányi bányamérnök tervei alapján, a Márkushegyi bányából származó TH évekből az ME ZRT visonta bánya dolgozói állítottak össze. A falu egyik jelképének számító kotrógép lánctalp szélessége egy méter, a lánctalp alátámasztási területe 9 négyzetméter. A lánctalp tömege 10,42 tonna, az alváz szélessége 4,95 méter. A kotró alap rész szerkezeti tömege 69,6 tonna. Az ellensúly tömege 25 tonna. A fülke magassága 4,87 méter, a géptest teljes magassága 6,4 méter. A kortó tömege terhelés nélkül 114,5 tonna, a motor beszerelt teljesítménye 261 kilowatt. Maximálisan elért vágóerő a kanálfogakon 294,19 kN. A kanálemelő kötél sebessége 0,85 m/s. Kanáltérfogat 3 köbméter. A kotró elméleti kapacitása 470 köbméter óránként. Az egykori csehszlovákiai UNEX cég gyártmánya.

A hegybontó kényszerpályán vezetett kotróedény. Elöl vajúfogakkal van ellátva, alul fenékajtóval zárul. A kanál fixen csatlakozik a hegybontószárhoz. A szerkezetet az emelőcsörlő drótkötélével emelik fel. Az előtolást és visszahúzást a gép alsó nyakába beépített kettős kötélvezetésű kitolódob végzi. A jövesztéshez háromféle mozgást kellett végezni: kitolás: a hegybontót a földfalnak szorítja. Emelés: jövesztés közben felfelé emeli. Visszahúzás: a hegybontót a faltól visszahúzza.

A helyiek kedvelt találkozó helye a Bányász Emlékpark, ahol szívesen örökíttetik meg magukat.

1956-os emlékmű (Emlékpark, Apci út)

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára emlékezve az Apci úton lévő emlékparkba helyezte el Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat az emlékművet. Alkotója Nagy László rózsaszentmártoni származású fafaragó. Az emlékmű avatásán ünnepi beszédet mondott az '56-os Szövetség Országos Elnöksége nevében Varga Zoltán alelnök.

Az emlékmű beton alapra van elhelyezve, faragott, derékban törött kopjafa tartja a szintén fából készült színesre festett, lyukas magyar zászlót. „Azokért, akinek szemeire tépett zászlókat borítottunk.”

Az emlékmű 2016-ban felújításra került.

Szent István szobor és díszkút (Deák F. út)

István király államalapításának 1000. évfordulójára, Sebestyén Sándor szobrászművész által készített, 2000. augusztus 19-én állított emlékmű. A díszkutat leleplezte Dr. Pulay Gyula államtitkár és Láng Jánosné polgármester. A díszkút középpontjában István király szobra áll, anyaga bronz, ill. travertin. A nyolcszögletű vízmedence két lépcsős alapzaton áll. A medence átmérője 2-3 m, a szobor magassága 3 m. Az emlékművet reflektorok világítják meg, körülötte kialakított park padokkal, térkővel.

Cipésműhely kiállítás (Hunyadi u. 1. (Lignitbányászati Emlékház)

A kiállítás ötlete Gubis Istvánné nyugalmazott iskolaigazgató asszonytól származik. Javasolta az Önkormányzat vezetésének, hogy Nagy Ferenc cipésmester szakmai hagyatékát meg kellene menteni az enyészettől. Az Erzsébet út 46. szám alatti egykori cipésműhely tetőzete már beomlott, életveszélyes állapotban volt, amikor 2018-ban sikerült az Önkormányzatnak a tárgyi eszközöket, bútorokat hiánytalanul kipakolni, mindenről fotódokumentációt készíteni, hogy az ipartörténeti jelentőségű anyag úgy kerüljön elhelyezésre, ahogyan az a valóságban volt.

A kiállítás helyszínéül végül – sok keresés után – a Lignitbányászati Emlékház bányászattörténeti kiállítótermének „robbanóanyag raktárát” találta meg az Önkormányzat. A műhely felújítását és berendezését segítették az Önkormányzat mellett a Labdarózsa Óvoda dolgozói és magánszemélyek, külön köszönet illeti meg Kapus Miklóst és családját, aki az anyagot az Önkormányzat rendelkezésére bocsátotta, valamint Nagy Ferencné Ilonkát, Feri bácsiék nevelt lányát, aki segített eligazodni a cipész szakkifejezésekben, a berendezésben. Bági Anikó helyi származású etnográfus szakmai segítsége, hozzáértése itt is nélkülözhetetlen volt. A bejárat fölé az eredeti Tanács út (korábban ez volt az Erzsébet út neve), valamint az eredeti 46. házszámtábla került. A terem két részből áll, egyik felében Nagy Ferenc cipésmester és felesége által használt szoba bútorzata és személyes ruházata került elhelyezésre, a másik részében – követve az eredeti cipésműhely berendezését – a műhely. A falakat korabeli fotók díszítik. A cipésszerszámok, kaptafák, a varrógép, a mesterlevél, a cipéskáté ipartörténeti jelentősége felbecsülhetetlen, méltó emléket állít Nagy Ferenc (Bacsi) cipésmesternek.

Nagy Ferenc életrajza szerint 1913. június 17-én született Rózsaszentmártonban. Tizenhárman voltak testvérek, ő volt a legkisebb gyermek. Édesanyja rábeszélésére beállt cipészinásnak 1931-ben Havellant István (Ganyiga) cipésmesterhez, akinek a műhelye a Deák Ferenc út 43. szám alatt volt. Budapesten tette le a cipőfelsőrész készítő és cipész mestervizsgát. 1956-ban kapott kisipari oklevelet és 80 éves koráig dolgozott a falu nagy megalégedésére.

Fenntartó: Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat.

Fotóműhely kiállítás (Hunyadi u. 1. (Lignitbányászati Emlékház))

Dóra Győző, aki a község fényképésze volt évtizedeken keresztül, 2019-ben ajánlotta fel teljes fotó- és mozgófilm gyűjteményét az Önkormányzat számára. A különleges ipartörténeti jelentőségű anyag a Lignitbányászati Emlékházban került elhelyezésre.

Győző bácsi 1950-ben Budapesten elvégezte a keskenyfilmű mozgófényképüzemi gépkezelői és üzemvezetői tanfolyamot. Ettől kezdve Havellant Illéssel ők vetítették szombat-vasárnap a mozifilmeket a falu lakóinak.

1954-ben kezdődött a fényképezőgéppel való ismerkedése, amikor apósa a sógorának vásárolt egy Ljupityel típusú fényképezőgépet 300 Ft-ért. Sógora helyett azonban ő kezdett el felvételeket készíteni.

Először csak családi képekre gondolt, de az 1954-ben bevezetett személyi igazolványokba minden felnőttnek fénykép kellett, és a faluban neki volt gépe, így ő készítette a fotókat. Ettől kezdve Győző bácsi lett a falu fényképésze. Mindenféle igazolványba, esküvőkön, baba születésekor, születésnapokon, ballagásokon készített fényképeket Rózsaszentmártonban, Petőfibányán és Szűcsiben.

Legalább 10 évig komájával, Fácán Istvánnal közösen iskolai tablókat készítettek a ballagó nyolcadikosoknak. Több éven keresztül fotószakkört vezetett a művelődési házban, ahol átadta ismereteit a fiatalságnak.

A fényképezés mellett a 8 mm-es mozgófilm készítésével is megismerkedett. Innentől már nemcsak fényképezett, hanem filmen is megörökítette az eseményeket. Most már nemcsak családi eseményeket rögzített, hanem társadalmi megmozdulásokat is. Felvonulások, ünnepi események, községben végzett munkálatok, aratás, színházi előadások.

A fényképezési és filmzési ismereteit munkahelyén is kamatoztatta. Először Petőfibányán, majd Visontán, később Gyöngyösön, a Mátraaljai Szénbányák irodájában. Kapcsolatba került a Magyar Tudományos Akadémia Kutatófilm osztályával, az ő közreműködésükkel készítette el a visontai rekultivációról szóló filmet, ami már 16 mm-es hangosfilm volt.

Személyesen vitte fel Budapestre a tekerceket, ahol hírességek mondták rá a hanganyagot, többek között Kudlik Júlia.

Egyháztörténeti kiállítás (Parókia, Hunyadi út 2.)

Rózsaszentmárton első írott említésének 950, első okleveles említésének 750, valamint a Fancsalból Rózsaszentmárton név viselésének 125 éves évfordulója alkalmából 2017-ben az Önkormányzat és az Egyházközség elhatározta, hogy a hármas évforduló ünnepi rendezvényeire az egyházi tulajdonban lévő 217 éves Plébánia épületét belsőleg felújítja és benne egyházközségi fenntartású egyháztörténeti kiállítást rendez be.

Rózsaszentmárton közössége már többször is bebizonyította, hogy az Önkormányzat és intézményei, a 25 civil szervezet és nem utolsósorban az Egyház együtt olyan bázist képvisel, amely erős bástya. A partneri együttműködésre igen nagy szükség volt, hiszen az épület külseje 2003-ban felújításra került, de a belső terek és a berendezési tárgyak igen rossz állapotban voltak, egymaga az Egyházközség ezt nem tudta volna finanszírozni a felújítás költségét, sem elegendő munkáskezet biztosítani.

125 főjelentkezett segíteni, magánemberek és a civil szervezetek tagjai. Az Egyház jelentős pénzbeli adományokat kapott, a szentképeket, imakönyveket a Polgármesteri Hivatalba hozták be az emberek. Társadalmi munkában került felújításra a belső burkolat, a festés, a falazat javítása, a kiállítás berendezése. Az Önkormányzat az anyagi támogatáson túl a fél év alatt szinte minden nap rendelkezésre bocsátotta embereit, az intézmények dolgozóit, a karbantartó brigádot, valamint a szervezésben is tevékenyen részt vettek a falu vezetői. A segítők, támogatók, adományozók névsorát a bejáratban elhelyezett táblán örökítették meg.

Sipos Jánosné az átadáskor ünnepi köszöntőjében hangsúlyozta: „Ez a 217 éves épület, amely a község legrégebbi középülete, korábban szebb napokat látott. Felújításával – az értékteremtésen túl – tiszta lelkiismerettel tekinthetünk a tükörbe, megint megmentettünk egy régi épületet a lebontástól; nem utolsósorban itt együtt dolgoztak a vallásos és nem vallásos emberek egy jó ügyért, vagyis támogattuk ezzel a munkával a község összetartását is. Az egyházi kiállítással a jelenkor embere és utódaink számára láttatni akartunk belülről egy egyházi intézményt, látásmódjukat szélesíteni, egyháztörténettel kapcsolatos tudásukat növelni. A bútorok, papi ruhák, könyvek mind-mind több száz

évesek, egyes darabok 500 évesek, amelyeket eddig a nagyközönség nem láthatott. Kiegészülve a lakosság által felajánlott relikviákkal, igazi ritkaságként tekinthetünk a kiállítás anyagára.”

A kiállítás nem jöhetett volna létre Dr. Gulyás István tarnamériai nyugalmazott állatorvos segítő hozzáállása nélkül. A kiállítás anyagát az ő szakmai iránymutatása szerint rendezték be, a gótikus terembe több – ritkaságszámba menő tárgyat – ajánlott fel a kiállítás céljára, idős kora ellenére fiatalokat meghazudtoló energiával adta az utasításokat, rendezte az anyagot.

A segítő, támogatók névsora a Plébániaépületben kifüggesztésre került.

A RÓZSASZENTMÁRTONI RÓMAI KATOLIKUS PLÉBÁNIA FELÚJÍTÁSÁBAN RÉSZTVEVŐK

Ádám Attiláné

Babka Roland

Balya-Juhász Kinga

Bartha Lilla

Bálint Sándorné

Baloghné Gubis Tímea

Báti-Dobos Szilvia

Báti János

Báti János

Becze Hajnalka

Bödeiné Horváth Erzsébet

Csaja Réka

Cserna Dániel

Cserna Istvánné

Cserna Nándor

Cserna Nándorné

Danis Lajosné

Deme Józsefné

Dorner Lajosné

dr. Kóros Tímea

Enyedi Ferenc

Erbeszkorn József

Erbeszkorn Józsefné

Erdélyi Jánosné

Fáczán Ádám

Fáczán Gézáné

Fáczán Imréné

Fáczán József

Farkas Máté

Gőcze Ildikó

Gubis Istvánné

Gyuris Istvánné

Gyuris Péter

Harangozó Bernadett

Határ Istvánné

Havellantné Végh Erika

Hegyi Ferencné

HomonyiknéFáczán Tímea

Hordós Ernőné

Hordós Istvánné

Huczka Márk

Huczkané Kiss Katalin

ifj. Kapus Miklós

Jernei Zsolt

Jusztin Katalin

Kakas László

Kapus Zoltán

Kele Dominika

Kele Tímea

Király Marianna

Kissné Ócsai Edina

Koczka István

Koren Henrietta

Kovács Imre

Kőrösi Jánosné

Krakóczki Lászlóné

Kun Asztrid

Laczik Anna

Laczik Péter

Láng Jánosné

Magda Sarolta

Magyar Tiborné

Martinkovics András

Martinkovicsné Hegyi Henrietta

Menus Zoltán

Nagy János

Nagy Lászlóné

Nagy Miklós Annamária

Palatinus Milán Zoltán

Pappné Kvacmány Katalin

Rabecz Orsolya

Sipos Jánosné

Sipos Marianna

Sisa Lászlóné

Suriné Ocsovai Zsuzsanna

Szabó Marianna

Szalai Gábor

Szanyi Györgyné

Szécsi Györgyné

Szigetiné Mangi Ágnes

Teréki Dániel

Teréki István Csaba

Teréki Istvánné

Tuza Lászlóné

Varga Viktória

Vargáné Hegyi Katalin

Vass Mária

Végh Balázs

Végh Józsefné

Vigh Mária Magdolna

Vudi Viktória

**A RÓZSASZENTMÁRTONI RÓMAI KATOLIKUS PLÉBÁNIA FELÚJÍTÁSÁHOZ ANYAGI TÁMOGATÁST
ADTAK, VÁLLALKOZÓKÉNT TÁRSADALMI MUNKÁT VÉGEZTEK**

Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat

Bálint Sándorné

Báti Ferencné

Birnbaum Csaba

Cserna István

Homonyik József

Kapus Miklós

Koczka István

dr. Kóros Tímea

Maksa János

Martinkovics Istvánné

Menus Zoltán

Sipos Jánosné

Szabó Gábor

Nagy Lászlóné

Tóth Zsolt

**A RÓZSASZENTMÁRTONI RÓMAI KATOLIKUS PLÉBÁNIA FELÚJÍTÁSÁHOZEGYHÁZI RELIKVIÁKAT,
BÚTOROKAT ADO MÁNYOZTAK**

Antal Tibor

Ármány Ferencné

Bíró Attiláné

Bódi Istvánné

Csala Jánosné

Elekes Gáborné

Gubis Istvánné

Dr. Gulyás István

Havellant Jánosné

Hordós Istvánné

Huczka Andrásné

Király János

Kissné Ócsai Edina

Koczka István

dr. Kóros Tímea

Laczik Tamás

Lévai Antal

Majer László

Mészáros Sándor

Nagy János

Rákóczi Ferenc

Sipos Jánosné

Sisa László

Szalai Pálné

Túri Miklós

Tuza Lászlóné

Vakli Józsefné

A Rózsaszentmártoni Római Katolikus Plébánia és Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat köszönetét fejezi ki minden segítőnek és támogatónak. Isten fizesse meg nagylelkű segítségüket és támogatásukat!

Rózsaszentmárton, 2017. szeptember 22.

Varga József

Sipos Jánosné

Plébániai kormányzó

Polgármester

Fenntartó: Rózsaszentmárton Római Katolikus Egyházközség.

Faluház (Apci út 11.)

A 100 évvel ezelőtti építkezési stílusjegyeket hordozó épületet 2000-ben vásárolta az Önkormányzat egy magánszemélytől azzal a céllal, hogy ott az 1930-40-es évekre jellemző rózsaszentmártoni középparaszti élet használati tárgyainak, eszközeinek, bútorainak egy állandó kiállítási helyet biztosítson. A megvásárolt épületet kívül-belül az Önkormányzat felújította, a tetőszerkezete is lecserélésre került. A felújítás során egy kemence is beépítésre került.

Az Önkormányzat vezetése, Láng Jánosné polgármester, az általános iskola diákjai és a civil szervezetek gyűjtötték össze a kiállítási anyagot. Báti Anikó helyi származású etnográfus szakmai irányításával kerültek a tárgyak elhelyezésre.

A lakóház hármass tagolású, tisztaszoba, konyha, lakószoba. A tornácon (külső, nyitott folyosó) is a napi használati tárgyak, valamint mezőgazdasági eszközök találhatóak. A ház konyhájába, a pitvarba belépve található a kemence, valamint a konyhai berendezési tárgyak, a gyöngyös-pásztói kerámiaművesség sok szép korszakával, tálával együtt. A konyhából nyílik a tisztaszoba. Bútorai már polgárisult hatást

mutatnak anyagukban és formájukban, festett bútorokat már nem használtak a községben a XX. század közepén. Varrógépen az ügyes kezű asszonyok készítettek ruhákat. A ruhásszekrényben idős női és férfi ünnepi öltözeteket láthatunk. A község római katolikus vallású kegyeleti tárgyai a ház minden részében elhelyezésre kerültek. A ház gazdagságát hivatott kifejezni a magasan vetett ágy singolt ágyneművel. Itt került elhelyezésre egy menyasszony alsóruházat is. A bölcsőben a gyermek szorosán betekerve, bepólyálva az anyja ágya mellett aludt. Az ünnepi viselet része volt a kemence fölött látható csizma is, melyet csak a csizmahúzó segítségével tudtak levetni.

A konyhából balra nyíló helyiségben a mindennapi élet tárgyai kerültek csoportosításra funkcióik szerint, kenderfeldolgozás, fejfeldolgozás, mosás, kenyérsütés. Az épület hátsó részében, a színben a paraszti gazdálkodás, földművelés és szőlőművelés eszközei láthatóak a teljesség igénye nélkül.¹

A faluház 2017-ben bekerült az Észak-Magyarországi legszebb faluházak közé.

A kiállítás anyaga 2018-ban bővült, az Önkormányzat gyűjtést kezdeményezett, melynek eredményeként az Önkormányzati dolgozók, a civil szervezetek, intézmények dolgozóinak közreműködésével és Báti Anikó szakmai segítségével a korábban külső raktárként szolgáló és a mezőgazdasági eszközöket bemutató épületrészben a disznóvágás eszközei kerültek kiállításra. Ugyanebben az évben a pincében is bővült a kiállítási anyag, a szőlőfeldolgozás, borkészítés eszközei kerültek elhelyezésre. A néprajzi anyag mellett így két új kiállítási anyag is megtekinthető. Külön köszönet illeti meg dr. Kórós Tímeát, aki születési teljes hagyatékát rendelkezésre bocsátotta a disznóvágás, valamint a szőlőfeldolgozás kiállítási anyagához.

Különlegessége a gyűjteménynek, hogy minden berendezési tárgy és eszköz Rózsaszentmártonból való.

Fenntartó: Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat.

Iskolatörténeti kiállítás (Hunyadi u. 1., Lignitbányászati Emlékház)

2008-ban került berendezésre az Emlékház egyik kiállítótermében Dr. Gulyás István tarnamériai állatorvos gyűjteménye és ajándéka. Az állandó kiállítás az épület eredeti funkciójához igazodva a 20. századi iskolai oktatás tárgyi emlékeinek ad helyet, megtaláljuk benne az iskolai oktatással kapcsolatos tankönyveket, rajzokat, különböző korokból származó iskolai padokat, tanítói asztalt és széket.

Fenntartó: Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat

1914-es hősi emlékmű (Emlékpark, Apci út)

1925-26-ban állították az I. világháborúban elesett rózsaszentmártoni községi illetékességű magyar katonák emlékére. Az emlékmű létesítője a községi előljáróság. Alkotója ismeretlen. Alapja 4,8 cm, helyezve, egy 3,40 cm alapú és erre helyezve 1,40 cm-es felállított, 230 cm magas, 40 cm széles egyenes vonalú betonoszlop. Rajta egy kard, amelyet két oldalt tölgyfaág vesz körül. A betonoszlopba

¹ Báti Anikó etnográfus

a következő szöveg van vésve: „A hazáért”. Az emlékmű az Apci úton a Római Katolikus templommal szemben található.²

Az emlékművet 2007-ben a Községi Önkormányzat felújította, az emlékoszlop jobb oldalára vésette a II. világháborúban elhunyt katonák névsorát.

1956-os emlékmű (Emlékpark, Apci út)

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára emlékezve az Apci úton lévő emlékparkba helyezte el Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat az emlékművet. Alkotója Nagy László rózsaszentmártoni származású fafaragó. Az emlékmű avatásán ünnepi beszédet mondott az '56-os Szövetség Országos Elnöksége nevében Varga Zoltán alelnök.

Az emlékmű beton alapra van elhelyezve, faragott, derékban törött kopjafa tartja a szintén fából készült színesre festett, lyukas magyar zászlót. „Azokért, akinek szemeire tépett zászlókat borítottunk.”

Az emlékmű 2016-ban felújításra került.

² Községi Tanács VB. Titkárától tájékoztatás a Magyar Munkásmozgalmi Múzeum részére, 1984. június 12.